

FRAGMENT

Fragment of a papyrus scroll
found at Oxyrhynchus
in the year 1896

PODZIM

Stromy se lekly, když ho uhlídaly,
a když je sevřel v pěsti,
tak sežloutly a zčervena[ly]

DÍTĚ DOROSTE NA CHLAPCE...

Dítě doroste na chlapce
a chlapec na muže.
Za oči nikdo nemůže,
když uzrají, spadnou z domácích větví.
5 Jednoho tvrdého dne
i já se zatvrdím a budu muset odejít
železnou cestou.
Ale dříve, maminko, do tvého pokoje, kde slunce svítí

NA KRAJI MĚSTA...

Na kraji města domek stojí,
v světnici lampa a lidé dva.
Ty můj jsi, můj a já jsem tvá!
Vždy budu tvůj, vždy budeš mojí!

5 V světnici lampa bílá svítí,
to lampa není, to hvězda je,
na celý svět zář rozhodila.

Ú N A V A

Tomu, kdo bojuje, přichází také den,
kdy bývá unaven,

5 a stane-li se to v městě,
kde se všech stran oči mu hlídá
náměstí lživých paláců a ulic pravdivá bída,
pak zbloudí
na most.

Pod mostem černá voda měkké ruce rozprostírá,
šeptá ti, že zná krajinu, kde nikdo neumírá,
10 krajinu, která na dně jí spí tichými vlnami zavátá,
nábřežní světla se do ní spouštějí po dlouhých řetězích ze zlata,
a znavený člověk by chtěl těžké oči své vzít
a na černou vodu je položit,
aby se utopily jako to znavené světlo
15 do tiché země, kam by neزالétlo
to město řinčící denně hříchů a nepravostí,
pro něž se musíme rvát
s ním a se sebou

Ale možná, že zítra ráno
20 by plavci Podskaláci mé oči vylovili
a jako děti utopené vedle sebe na břeh položili.
K polednímu, když na věžích zvon na poplach bije,
snad by ke mně přinesli je,
aby je do mé hlavy pohřbili
25 a mi přitom pravili:

Škoda, — že dnes nevíte.
Je krásně.

DĚTI V ČERVENÝCH POVIJANECH...

Děti v červených povijanech
se nejvíce kuklám podobají.
Bylo tak krásné si myslet,
že kukly jedenkrát popraskají
5 a z mateřských objetí
se velicí motýli do kraje rozletí,
aby se louky rozkymácely nárazy barevných křídel
a aby všude po zemi
květiny volaly vůněmi.

10 Dnes však to nechci
a jinak si myslím,
když vidím ženy kojit své děti.
Dnes velké vichry po zemi letí,
co lámou sny a křídla a motýly.

15 Matky dnes válečným přístavům podobají se nejvíce
a mezi jejich prsy — jak mezi bílými moly —
vidím nemluvnat tisíce
se kolébat jako lodě pancéřové,
do nichž z nalitých prsů vrchovatě nakládají
20 mléko a sílu a statečnost,
aby vše provezly mořem a složily v dalekém kraji.

Ó děti v městských parcích
a v podkrovních světnicích

ZA RUCE CHTĚL JSEM VZÍTI TĚ...

Za ruce chtěl jsem vzít tě,
na ňadra políbit.
Proč, když chce někdo srdce dát,
druhý je nemůže vzít?

- 5 A proto jsem zůstal sám a sám
ulici kalné v objetí.
Kdyby svět v ráj se proměnil,
vždy na srdce budeme trpěti.

VEČER U MOŘE...

Večer u moře
měsíc je skutečný jen,
ostatní všechno je sen,
jenž se mu zdá

V OKÉNKU SVĚTNICE...

V okénku světnice
pomněnky kvetou okolo měsíce,
na bílých nadrech tvých v půlnočním kraji
ruce mi leží a odpočívají.

- 5 Ve chladných nocích na konci léta
poznáš, že milenka vzácnější je než sedm dní stvoření světa.
Můžeš mi odpustit, ženo krásná a mladá,
že nemám tě natolik rád, jak ty mě máš ráda,
že ruka má po těle tvém jak mračná oblaka pluje,
10 do těla nevstoupí a srdce nevydoluje,
aby kol něho láskou rozechvělá
na věčnost prstýnek ukula z dětského těla?
Těla se usmívají, když srdce úsměv nenajdou,
nebuď smutna, že nejsi milou mou,

STÍN OŘECHŮ... 133

Stín ořechů na plotku zahradním
vytesal lože nám kamenné, —
zhasl jsem měsíc u tvého ramene

ŽE HVĚZD BYLO MNOHO...

Že hvězd bylo mnoho,
že každá těžkým světlem byla,
tak nebesa se probořila —
a se všemi hvězdami, s hrozny hořících světů,
5 padala na naši zem,
by v očích milenců, co bloudí za městem

DĚVČÁTKO MOJE...

Děvčátko moje šestnáctileté,
modrá noc pohádek v očích vám dosud kvete,
a do bílých dlaní ruce mé prudké a vzňaté
jak panenku běžete ještě a k ňadrům přikládáte.

ROSA LUXEMBURGOVÁ

Hlas: Po celém světě stojí kriminály,
stojí i ve Wronke, městě německém,
než muže na zvířata degradovali,
tak zatkli jim srdce a zavřeli sem,
5 a ze srdcí lidských hluboké závěje,
z červených květin lásky a naděje
stala se žena:
Rosa Luxemburgová.

Scéna: kriminál

10 Oči a nebe jsou přitisknuty na mřížích,
za mříží sever, východ, západ a jih,
dívá se Rosa na západ.

První okno: voják

Rosa: Slyším ty rachoty děl, skuhrání země a řev,
15 kdo srdce zanechal doma, zde nechá život a krev,
rozstříklý šrapnel v povětří jak havran zakráká
nad touto frontou, kde chudý zabíjí chudáka,
zatím co ostnaté dráty se blýští mezi kameny
jak na hrdle světa ruka s drahými prsteny.
20 Mrtví jsou zabití, nováčci zabíjet jdou
s bombou a ručnicí a hroznou písničkou.

Píseň vojáků: To, co jsme chtěli, už nemůžem chtít,
srdce nám zavřeli do kriminálu,
z rozkazu srdce jsme chtěli se bít,
25 bijem se na rozkaz generálů,
Roso!

Hlas: Oči a nebe jsou přitisklé na mřížích,
za mříží sever, východ a jih,
dívá se Rosa na sever.

30 Druhé okno: raněný

Rosa: Stotisíc postelí blýská se jak zuby smrti,
to lazarety jsou, co v dásních svých životy drtí,
vojáku s vyhřezlým břichem, vojáku s šrapnelem v hrudi,
tvé oči jsou jako hřbitovy, tvé oči jak mrtvolky studí,
35 zatím co tělo tvé v horečné bolesti
bortí se otázkou, již nemůže unésti.

Hlas

umírajících: Z rozkazu srdce chtěli jsme mřít,
srdce nám zavřeli do kriminálu,
proč, co jsme chtěli, už nemůžeme chtít,
40 proč zmíráme na rozkaz generálů,
Roso?

Hlas: Oči a nebe jsou přitisklé na mřížích,
za mříží sever a západ a východ a jih,
k jihu teď Rosa pohlíží.

45 Třetí okno: matka s děckem

Rosa: To není upír snů, — to není přízrak běd,
toto je Německo, Evropa a svět,
žena chce lásku mít, děcko a měkký klín,
v předměstském domku za okny kytičku kopretin,
50 a zatím za oknem, kde květináč má stát,
jí kvete tuberkulosa a hlad.
Muž musel na vojnu, — kam, ženo, půjdeš ty?
Žena tak jako muž staví se do fronty.
On vyfasoval smrt, — ona chléb fašovala,
55 on, aby zemřel hned, — ona, by umírala.

Ó bído v zázemí, jak těžké slzy jsou,
když středem paláců je oči ponesou,
ó bído v zázemí, — ó nebe nad námi,
proč slzy z olova nejsou vám střelami?

Hlas žen: Na rozkaz srdce jsme trpěti chtěly,
srdce nám zavřeli do kriminálu,
bez srdce slaby a osiřely,
trpíme na rozkaz kapitálu,
Roso!

Rosa: Ó, jak je těžko v tichu těchto stěn,
pod příkazným pohledem žen a mužů beze jmen.
Bezvládná těla vláčí sever, východ a jih,
já hroznem srdcí jsem, jim z hrudí vyrvaných.
Zástupů volá hlas — a já jsem ozvěna,
70 z tuh jejich a jejich krve byla jsem zrozena.
V nich promluvila zem, — já za ně mluvit mám
a přec jen člověk jsem, který je strašně sám
se srdci tisíců za těžkým mřížovím.
Ó srdce vězněná, — jak za vás promluvím?
75 Pověz mi, okno, okno východní,
které jsi z této tmy nejbliže světlu, dni,
jak rozraziti mříž a slovům dáti let
a sílu kladiva, jež roztrásla by svět?

(Ve východním okně objeví se pěticípá hvězda.)

80 Hle, hvězda — jitřenka a z jejích pěti hran
světlo se line jak krev z pěti Kristových ran,
má prsa pole jsou na jaře osetá,
tvým světlem úrodným, dej, ať vše rozkvétá
a vše se rozklíčí a prudce roste dál,
85 ať praskne kámen stěn, železo, kriminál.

DVA KAMARÁDY...

Dva kamarády upřímné měl jsem v žití svém,
Karel byl kanonýrem, Eman krejčířem.

5 K povelu trub a sirén na nebeském kraji
k přátelským hovorům se hvězdy scházejí,
a k povelu nebeských hvězd zase my sešli jsme se
každého večera u silnice v lese.

10 Pod hlavou voní mech, nad hlavou hučí hory
a slova přátelská co jasné reflektory
v světelné prsty uchvacují noc.
Karel je kanonýr, z železa život má
a proto ví, že svět, co leží pod nima,

ZAVŘETE SE, POHÁDKOVÉ KNIHY...

Zavřete se, pohádkové knihy soukromých bolestí,
nevěš už, zasněný, líbezné vidiny na věšák hvězd;
zde zbytečným luxem je cit, když nevběhne do pěstí,
neboť dnes nebe zsinale stolem operačním jest,
5 na kterém světa tělo zmučené
ve vředech hnisavých a ranách propastných se pne,
kde každý vřed a každou ránu nahmátneš,
kde každý vřed a každá rána je.
Spi! — utec! — zemři! — zpij se v krásnou lež!
10 dál každý vřed a každá rána je,
ze všech stran skutečnost tě tvrdým zrakem hlídá:
hlad, tuberkulosa, bezpráví, válka, bída.

HOREČKA ZELENÉ OČI MÁ...

Horečka zelené oči má jako podmořská hlubina,
svit nemocničních lamp jí teče a prolíná.
Jsou tu bahnité stezky, u nichž chaluhy bují,
obludy v chapadlech mlčky čas přežvykují,
5 nejvíc však ze všeho ticha tu je,
neboť je každá věc vydechuje.

Když v teploměru rtuť blíží se k čtyřiceti,
počíná nemocný své lože opouštět,
do tůně spouští se a mezi kameny
10 bloudí jak potápěč smutný a ztracený,
by v této krajině a vprostřed těchto chvil
v jinačí podobě svůj život objevil.

Příběhy veselé ze světa dalekého
jak leklé ryby plují kolem něho,
15 drazí mu přátelé, milenky a známí
v průvodu utopenců táhnou pod vodami,
čím prudčeji kterýkoli z nich mu v srdci žije,
tím jeho tvář tu mrtvější je.

Potápěč v hlubině pláče a rozeznává,
20 že nad hlavou mu vlastní život ztroskotává
a za ním vrhá z paluby překocené
zmařené poklady a lidi utopené

NA NOSÍTKÁCH
PŘED OPERAČNÍ SÍNÍ...

Na nosítkách před operační síní
páchne to krví, karbolem a smrtí,
na nosítkách před operační síní
tělo jak těžká houně srdce tvoje škrť,
5 tělo je ranami těžké a srdce poraní,
však nejtěžší je tady čekání.

...A ONI JDOU...

a oni jdou, vždy blíž a blíž,
až na hruď se mu položí,
tu cítí v prsou hroznou tíž

Poznal, že každý, kdo tu byl,
5 se na té lampě zachytil

ZRCADLO

Aby jsi, milá, často vzpomněla
na mě a lásku mou,
tož z věcí těch jsem dárek vybral ti,
jež nejčastěji beřeš do rukou.

- 5 Proto zde zrcadlo! Že mám tě rád,
denně ti poví nejmíň desetkrát